

BỘ GIÁO DỤC VÀ ĐÀO TẠO BỘ KẾ HOẠCH VÀ ĐẦU TƯ
VIỆN NGHIÊN CỨU QUẢN LÝ KINH TẾ TRUNG ƯƠNG

TRẦN THỊ THÙY LINH

**VAI TRÒ VỐN CON NGƯỜI ĐỐI VỚI VIỆC NÂNG CAO CHẤT LƯỢNG
TĂNG TRƯỞNG KINH TẾ VIỆT NAM: CÁCH TIẾP CẬN VĨ MÔ VÀ VI MÔ**

LUẬN ÁN TIẾN SĨ KINH TẾ

Hà Nội- Năm 2016

BỘ GIÁO DỤC VÀ ĐÀO TẠO BỘ KẾ HOẠCH VÀ ĐẦU TƯ
VIỆN NGHIÊN CỨU QUẢN LÝ KINH TẾ TRUNG ƯƠNG

TRẦN THỊ THÙY LINH

**VAI TRÒ VỐN CON NGƯỜI ĐỐI VỚI VIỆC NÂNG CAO CHẤT LƯỢNG
TĂNG TRƯỞNG KINH TẾ VIỆT NAM: CÁCH TIẾP CẬN VĨ MÔ VÀ VI MÔ**

Chuyên ngành: Kinh tế phát triển

Mã số: 62 31 01 05

LUẬN ÁN TIẾN SĨ KINH TẾ

Người hướng dẫn khoa học

1: TS. Võ Trí Thành

2: TS. Ngô Minh Hải

Hà Nội- Năm 2016

LỜI CẢM ƠN

Bên cạnh sự nỗ lực và làm việc nghiêm túc của cá nhân, luận án này không thể hoàn thành nếu không có sự hỗ trợ của nhiều người. Qua đây, tôi xin bày tỏ sự cảm ơn chân thành nhất đến tất cả những người đã giúp đỡ tôi trong suốt quá trình học tập và nghiên cứu khoa học để hoàn thành luận án.

Trước hết, tôi xin trân trọng gửi lời cảm ơn đến hai thầy hướng dẫn khoa học là TS. Võ Trí Thành và TS. Ngô Minh Hải đã luôn tận tình hướng dẫn, góp ý và định hướng cho tôi trong quá trình học tập, nghiên cứu và viết luận án.

Tôi xin chân thành cảm ơn các thầy cô công tác tại Viện Nghiên cứu quản lý kinh tế Trung ương và các cán bộ của Trung tâm Tư vấn quản lý và Đào tạo đã luôn nhiệt tình hỗ trợ, tạo điều kiện tốt nhất cho tôi và các nghiên cứu sinh khác trong suốt quá trình học tập cũng như nghiên cứu.

Tôi cũng xin gửi lời cảm ơn đến các bạn đồng nghiệp, Ban Giám Hiệu và lãnh đạo Khoa Kinh tế-Quản lý, Bộ môn Kinh tế học thuộc Trường Đại học Thăng Long đã hỗ trợ, chia sẻ thông tin cũng như tạo điều kiện thuận lợi trong công việc để tôi có thể hoàn thành quá trình học tập và nghiên cứu của mình.

Cuối cùng, tôi xin dành sự biết ơn sâu sắc đến chồng và hai con cùng họ hàng hai bên nội ngoại đã dành cho tôi nguồn động viên to lớn cả về vật chất lẫn tinh thần để tôi có thể an tâm theo đuổi và hoàn thành công việc học tập và nghiên cứu khoa học của mình.

Xin trân trọng cảm ơn.

Tác giả

Trần Thị Thùy Linh

LỜI CAM ĐOAN

Tôi xin cam đoan đây là công trình nghiên cứu độc lập của tôi. Các thông tin, số liệu sử dụng trong luận án đảm bảo trung thực, có nguồn gốc rõ ràng, chưa được công bố trong bất cứ công trình khoa học khác.

Tác giả

Trần Thị Thùy Linh

MỤC LỤC

LỜI CẢM ƠN

LỜI CAM ĐOAN

DANH MỤC TỪ VIẾT TẮT TIẾNG VIỆT v

DANH MỤC TỪ VIẾT TẮT TIẾNG ANH v

DANH MỤC CÁC BẢNG..... vii

DANH MỤC CÁC HÌNH, SƠ ĐỒ viii

PHẦN MỞ ĐẦU..... 1

CHƯƠNG 1. TỔNG QUAN CÁC NGHIÊN CỨU VỀ VAI TRÒ CỦA VỐN CON NGƯỜI ĐỐI VỚI TĂNG TRƯỞNG KINH TẾ VÀ CHẤT LƯỢNG TĂNG TRƯỞNG KINH TẾ 6

1.1 Tổng quan các công trình nghiên cứu đã công bố trong và ngoài nước liên quan đến đề tài luận án 6

1.1.1 Tổng quan các công trình nghiên cứu đã công bố ở nước ngoài..... 6

1.1.2 Tổng quan các công trình nghiên cứu đã công bố trong nước 17

1.1.3 Những vấn đề thuộc đề tài luận án chưa được các nghiên cứu đã công bố giải quyết 21

1.2 Phương hướng giải quyết các vấn đề nghiên cứu của luận án 22

1.2.1 Mục tiêu nghiên cứu đề tài luận án 22

1.2.2 Các câu hỏi nghiên cứu của đề tài luận án 22

1.2.3 Đối tượng và giới hạn phạm vi nghiên cứu của đề tài luận án..... 23

1.2.4 Cách tiếp cận, mô hình nghiên cứu đề tài luận án..... 25

CHƯƠNG 2. CƠ SỞ LÝ LUẬN VỀ VAI TRÒ VỐN CON NGƯỜI ĐỐI VỚI NÂNG CAO CHẤT LƯỢNG TĂNG TRƯỞNG KINH TẾ..... 27

2.1 Vốn con người 27

2.1.1 Khái niệm và đặc điểm của vốn con người 27

2.1.2 Tiêu chí đo lường vốn con người 33

2.2 Chất lượng tăng trưởng kinh tế 38

2.2.1 Các quan niệm về chất lượng tăng trưởng kinh tế..... 38

2.2.2	Khái niệm chất lượng tăng trưởng kinh tế.....	42
2.2.3	Các chỉ tiêu đo lường chất lượng tăng trưởng kinh tế: cách tiếp cận vĩ mô và vi mô	45
2.3	Vai trò của vốn con người đối với nâng cao chất lượng tăng trưởng kinh tế: cách tiếp cận vĩ mô và vi mô.....	50
2.3.1	Vai trò của vốn con người đối với nâng cao chất lượng tăng trưởng kinh tế: cách tiếp cận vĩ mô	50
2.3.2	Vai trò của vốn con người đối với nâng cao chất lượng tăng trưởng kinh tế: cách tiếp cận vi mô	53
2.4	Mô hình phân tích, đánh giá nhân tố vốn con người đối với nâng cao chất lượng tăng trưởng kinh tế: cách tiếp cận vĩ mô và vi mô	55
2.4.1	Mô hình phân tích, đánh giá nhân tố vốn con người đối với nâng cao chất lượng tăng trưởng kinh tế: cách tiếp cận vĩ mô	55
2.4.2	Mô hình phân tích, đánh giá nhân tố vốn con người đối với nâng cao chất lượng tăng trưởng kinh tế: cách tiếp cận vi mô	60
2.5	Các nhân tố tác động đến vai trò của vốn con người đối với nâng cao chất lượng tăng trưởng kinh tế.....	61
2.5.1	Các nhân tố vĩ mô.....	61
2.5.2	Các nhân tố vi mô.....	66
CHƯƠNG 3. THỰC TRẠNG VAI TRÒ CỦA VỐN CON NGƯỜI ĐỐI VỚI NÂNG CAO CHẤT LƯỢNG TĂNG TRƯỞNG KINH TẾ VIỆT NAM GIAI ĐOẠN 2000-2014		69
3.1	Khái quát thực trạng tăng trưởng kinh tế và chất lượng tăng trưởng kinh tế Việt Nam	69
3.1.1	Khái quát thực trạng tăng trưởng kinh tế Việt Nam giai đoạn 2000-2014	69
3.1.2	Thực trạng chất lượng tăng trưởng kinh tế Việt Nam: cách tiếp cận vĩ mô	71
3.1.3	Thực trạng chất lượng tăng trưởng kinh tế Việt Nam: cách tiếp cận vi mô	81

3.2 Thực trạng vốn con người Việt Nam: cách tiếp cận vĩ mô và vi mô.....	87
3.2.1 Thực trạng vốn con người Việt Nam theo cách tiếp cận vĩ mô (cách tiếp cận giáo dục).....	87
3.2.2 Thực trạng vốn con người Việt Nam: cách tiếp cận vi mô (cách tiếp cận chi phí).....	97
3.3 Thực trạng vai trò vốn con người đối với chất lượng tăng trưởng kinh tế Việt Nam: cách tiếp cận vĩ mô và vi mô	99
3.3.1 Thực trạng vai trò vốn con người đối với chất lượng tăng trưởng kinh tế Việt Nam: cách tiếp cận vĩ mô	99
3.3.2 Thực trạng vai trò vốn con người đối với chất lượng tăng trưởng kinh tế Việt Nam: cách tiếp cận vi mô	103
3.4 Ước lượng và kiểm định vai trò của vốn con người đối với nâng cao chất lượng tăng trưởng kinh tế Việt Nam: cách tiếp cận vĩ mô và vi mô	104
3.4.1 Ước lượng và kiểm định vai trò của vốn con người đối với nâng cao chất lượng tăng trưởng kinh tế Việt Nam: cách tiếp cận vĩ mô	104
3.4.2 Ước lượng và kiểm định vai trò của vốn con người đối với nâng cao chất lượng tăng trưởng kinh tế Việt Nam: cách tiếp cận vi mô	108
3.5 Đánh giá chung thực trạng vai trò của vốn con người đối với nâng cao chất lượng tăng trưởng kinh tế Việt Nam	114
3.5.1 Đánh giá những mặt tích cực của vốn con người đối với nâng cao chất lượng tăng trưởng kinh tế Việt Nam	114
3.5.2 Đánh giá những mặt hạn chế của vốn con người đối với nâng cao chất lượng tăng trưởng kinh tế Việt Nam	115
3.5.3 Nguyên nhân giải thích cho những mặt hạn chế của vốn con người đối với nâng cao chất lượng tăng trưởng kinh tế Việt Nam	116
CHƯƠNG 4. ĐỀ XUẤT GIẢI PHÁP PHÁT TRIỂN VỐN CON NGƯỜI NHẪM NÂNG CAO CHẤT LƯỢNG TĂNG TRƯỞNG KINH TẾ VIỆT NAM ĐẾN NĂM 2025.....	122
4.1 Bối cảnh và những yêu cầu đặt ra đối với phát triển vốn con người nhằm nâng cao chất lượng tăng trưởng kinh tế Việt Nam đến năm 2025	122

4.2 Những điểm mạnh, điểm yếu, cơ hội và thách thức đối với phát triển vốn con người đáp ứng yêu cầu nâng cao chất lượng tăng trưởng kinh tế Việt Nam đến năm 2025	124
4.2.1 Điểm mạnh	124
4.2.2 Điểm yếu.....	125
4.2.3 Cơ hội	126
4.2.4 Thách thức	127
4.3 Quan điểm, mục tiêu và phương hướng phát triển vốn con người đáp ứng yêu cầu nâng cao chất lượng tăng trưởng kinh tế Việt Nam đến năm 2025	128
4.3.1 Các quan điểm phát triển vốn con người đáp ứng yêu cầu nâng cao chất lượng tăng trưởng kinh tế Việt Nam đến năm 2025.....	128
4.3.2 Các mục tiêu phát triển vốn con người đáp ứng yêu cầu nâng cao chất lượng tăng trưởng kinh tế Việt Nam đến năm 2025.....	129
4.3.3 Phương hướng phát triển vốn con người đáp ứng yêu cầu nâng cao chất lượng tăng trưởng kinh tế Việt Nam đến năm 2025.....	130
4.4 Các giải pháp phát triển vốn con người nhằm đáp ứng yêu cầu nâng cao chất lượng tăng trưởng kinh tế Việt Nam đến năm 2025	131
4.4.1 Giải pháp phát triển vốn con người ở cấp độ vĩ mô (quốc gia).....	131
4.4.2 Giải pháp phát triển vốn con người ở cấp độ vi mô (hộ gia đình)	141
4.5 Điều kiện đảm bảo thực hiện các giải pháp.....	144
4.5.1 Về phía chính phủ.....	144
4.5.2 Về phía Bộ Giáo dục và Đào tạo	147
KẾT LUẬN.....	149
DANH MỤC CÁC CÔNG TRÌNH ĐÃ CÔNG BỐ CỦA TÁC GIẢ.....	151
TÀI LIỆU THAM KHẢO.....	152

DANH MỤC TỪ VIẾT TẮT TIẾNG VIỆT

Từ viết tắt	Cụm từ tiếng Việt
NSLĐ	Năng suất lao động
THCS	Trung học cơ sở
THPT	Trung học phổ thông

DANH MỤC TỪ VIẾT TẮT TIẾNG ANH

Từ viết tắt	Cụm từ tiếng Anh	Cụm từ tiếng Việt
AEC	Asean Economic Community	Cộng đồng kinh tế Asean
APO	Asian Productivity Organization	Tổ chức năng suất Châu Á
ASEAN	Association of South East Asia Nations	Hiệp hội các quốc gia Đông Nam Á
FDI	Foreign Direct Investment	Đầu tư trực tiếp nước ngoài
GDI	Gross Domestic Income	Tổng thu nhập quốc nội
GDP	Gross Domestic Products	Tổng sản phẩm quốc nội
GNI	Gross National Income	Tổng thu nhập quốc dân
HDI	Human Development Index	Chỉ số phát triển con người
ICOR	Incremental Capital Output Ratio	Tỷ lệ gia tăng vốn sản lượng
ILO	International Labor Organization	Tổ chức lao động quốc tế
MPI	Ministry of Planning and Investment	Bộ Kế hoạch và Đầu tư
NI	National Income	Thu nhập quốc dân
ODA	Official Development Assistance	Hỗ trợ phát triển chính thức
OECD	Organization for Economic Co-operation and Development	Tổ chức hợp tác và phát triển kinh tế

OXFAM	Oxford Committee for Famine Relief	
PPP	Public Private Partnership	Công tư kết hợp
R&D	Research and Development	Nghiên cứu và Phát triển
SNA	System of National Accounts	Hệ thống Tài khoản quốc gia
TFP	Total Factor Productivity	Năng suất nhân tố tổng hợp
TPP	Trans-Pacific Strategic Economic Partnership Agreement	Hiệp định đối tác kinh tế chiến lược xuyên Thái Bình Dương
UNESCO	United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization	Tổ chức giáo dục, khoa học và văn hóa Liên Hợp Quốc
UNFPA	United Nations Population Fund	Quỹ dân số Liên hợp quốc
VHLSS	Vietnam Household Living Standard Survey	Khảo sát mức sống hộ gia đình Việt Nam
WB	World Bank	Ngân hàng thế giới
WHO	World Health Organization	Tổ chức y tế thế giới